

Sygn. akt: WK 3/13

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Błuś (przewodniczący)

SSN Marian Buliński

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant Anna Krawiec

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej ppłk Anny Czapigo,
w sprawie W.G., w przedmiocie uznania za nieważny wyroku WSR w W. z dnia 28
października 1949 r., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 9
maja 2013 r. kasacji wniesionej przez Naczelnego Prokuratora Wojskowego od
postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 sierpnia 2012 r.,

p o s t a n a w i a:

**1. uchylić zaskarżone postanowienie i umorzyć postępowanie
w sprawie uznania za nieważny wyroku b. Wojskowego Sądu
Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r. w odniesieniu do
W. G.;**

**2. stwierdzić, że wydatki związane z rozpoznaniem kasacji,
ponosi Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 28 października 1949 r.
skazał m.in. W. G. za przestępstwa zakwalifikowane z art. 86 § 2 k.k. WP, art. 6,7, i
23 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 o przestępstwach szczególnie
niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. Nr 30, poz. 192 ze zm.)

oraz z art. 259 k.k. z 1932 r. w zw. z art. 27 k.k. WP i wymierzył mu jako kary łączne: karę śmierci z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze i przepadkiem całego mienia.

Wyrok ten został utrzymany w mocy postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego z dnia 25 marca 1950 r. Orzeczoną prawomocnie karę śmierci, decyzją z dnia 19 kwietnia 1950 r., Prezydent RP zamienił na karę 15 lat więzienia.

Na skutek zastosowania ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r., (Dz. U. Nr 11, poz. 57), Wojskowy Sąd Garnizonowy w W., postanowieniem z dnia 3 maja 1956 r., złagodził wymierzone W. G. kary, a także darował karę przepadku mienia w części niewykonanej i orzekł nową karę łączną – 10 lat więzienia z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na okres 5 lat. Natomiast Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego, postanowieniem z dnia 27 lutego 1957 r., zmieniło wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r., poprawiając kwalifikację prawną przypisanych W.G. czynów z art. 86 § 2 k.k. WP, art. 7 i 6 m.k.k. na art. 86 § 2 k.k. WP, uznając, że jego działanie mieści się w ramach kwalifikacji prawnej art. 86 § 2 k.k. WP. W następstwie powyższego Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego złagodziło mu karę do 12 lat więzienia, 5 lat utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych i przepadku mienia oraz dokonało dalszego jej złagodzenia, na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii, do 8 lat więzienia, 2 lat i 6 miesięcy utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz darowania kary przepadku mienia w części niewykonanej.

Na wniosek T. M., córki nieżyjącego W. G., Sąd Wojewódzki w W., postanowieniem z dnia 20 grudnia 1994 r., orzekł, że przypisane W. G. czyny zostały popełnione w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, uznał wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w W. za nieważny.

Następnie, w dniu 31 sierpnia 2011 r., Minister Sprawiedliwości skierował do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. wniosek o unieważnienie wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r., którym

skazano W. G. na karę śmierci, a więc wyroku uznanego za nieważny opisanym postanowieniem.

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2012 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w W. uznał ten wyrok za nieważny w stosunku do W. G.

W kasacji wywiezionej na korzyść W. G. od prawomocnego postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 sierpnia 2012 r., wydanego w sprawie Ko.../11, Naczelny Prokurator Wojskowy zarzucił:

1. uchybienie w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymienionej w art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k., polegające na rozpoznaniu przez sąd szczególny – Wojskowy Sąd Okręgowy w W. – na posiedzeniu w dniu 3 sierpnia 2012 r. sprawy o uznanie za nieważny wyrok byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r., wobec osoby cywilnej – W. G. – podczas gdy sprawa ta podlegała właściwości sądu powszechnego z uwagi na ostateczne zakwalifikowanie czynów przypisanych oskarżonemu jako wyczerpujących znamiona przestępstwa z art. 86 § 2 k.k. WP przez Zgromadzenie Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego postanowieniem z dnia 28 października 1957 r.,
2. uchybienie w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. polegające na wydaniu przez Wojskowy Sąd Okręgowy w W. w dniu 3 sierpnia 2012 r. postanowienia (sygn. akt Ko.../11) uznającego za nieważny wyrok byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r. w stosunku do W. G., podczas gdy rozstrzygnięcie dotyczące unieważnienia tego samego wyroku dotyczącego tej samej osoby zostało już zawarte w prawomocnym postanowieniu Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 20 grudnia 1994 r.

Stawiając tak sformułowane zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 sierpnia 2012 r. w całości i umorzenie postępowania w sprawie uznania za nieważny wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r. (sygn. akt Sr.1567/49) w stosunku do W. G.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., a stanowiącego bezwzględną przyczynę odwoławczą - art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., jest zasadny. Komparycja

postanowienia Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 sierpnia 2012 r. (, a także zapadłego wcześniej postanowienia z dnia 20 grudnia 1994 r. wydanego przez Sąd Wojewódzki w W. na wniosek T. M. – córki nieżyjącego W. G. – stwierdzającego nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego z dnia 28 października 1949 r., wskazuje jednoznacznie, że oba orzeczenia dotyczą tej samej osoby oraz tego samego czynu, a popełnionego w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Zauważyć należy, że konsekwencją uprawomocnienia się postanowienia z dnia 20 grudnia 1994 r. o stwierdzeniu nieważności wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego z dnia 28 października 1949 r. w stosunku do osoby W. G. był zakaz kolejnego orzekania w tej samej sprawie – powaga rzeczy osądzonej. W realiach niniejszej sprawy stało się jednak inaczej, w dniu 31 sierpnia 2011 r. Minister Sprawiedliwości skierował bowiem do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. wniosek o unieważnienie wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego, którym skazano W. G. na karę śmierci. W sytuacji, w której wniosek powyższy dotyczył sprawy już prawomocnie rozstrzygniętej przez sąd powszechny, sąd orzekający powinien stosownie do treści art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowanie karne umorzyć. Nie postępując w ten sposób, przez wydanie postanowienia będącego przedmiotem zaskarżenia, a które uprawomocniło się z dniem 17 sierpnia 2012 r., doprowadzono do funkcjonowania w obrocie prawnym dwóch orzeczeń w tej samej kwestii.

Za słuszny uznać należy również zarzut uchybienia w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k., a polegającego na rozpoznaniu sprawy o uznaniu za nieważny wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r. przez sąd szczególny – Wojskowy Sąd Okręgowy w W. Właściwość sądu, który stwierdza nieważność orzeczenia określona została w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.). Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 1 zd. I tej ustawy nieważność orzeczenia stwierdza sąd okręgowy albo wojskowy sąd okręgowy, jeżeli zgodnie z obowiązującymi przepisami w dniu wejścia w życie ustawy właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem tego orzeczenia jest sąd wojskowy. Konsekwencją

powyższego jest obowiązek sprawdzenia przez wojskowy sąd okręgowy czy w dacie wejścia w życie ustawy lutowej (24 maja 1991 r.) był on właściwy do rozpoznania sprawy o czyn stanowiący przedmiot postępowania o unieważnienie.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 5 kwietnia 1955 r. o przekazaniu sądom powszechnym dotychczasowej właściwości sądów wojskowych w sprawach karnych osób cywilnych, funkcjonariuszów organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej (Dz. U. Nr 15 poz. 83) przekazano do właściwości sądów powszechnych (a podlegających do tej pory właściwości sądów wojskowych) sprawy o przestępstwa popełnione m.in. przez osoby cywilne, a określone m.in. w art. 85 – 88 k.k. WP. Rację przyznać należy skarżącemu, który wywiódł, że zgodnie z art. 1 § 1 pkt 2 przywołanej ustawy, sprawa W. G., będącego osobą cywilną w czasie orzekania, a którego skazano ostatecznie, po dokonaniu korekty wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w W. postanowieniem Zgromadzenia Sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego, za przestępstwo z art. 86 § 2 k.k. WP, została przekazana do właściwości sądu powszechnego. Wobec powyższego sądem właściwym do rozpoznania sprawy o czyn z art. 86 § 2 kkWP w dacie wejścia w życie ustawy lutowej nie był Wojskowy Sąd Okręgowy w W. Tym samym sądem właściwym do wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie uznania orzeczenia za nieważne w niniejszej sprawie był sąd powszechny. Postanowienie z dnia 3 sierpnia 2012 r., wydane przez sąd szczególny – sąd wojskowy dotknięte jest zatem bezwzględną przyczyną odwoławczą, ujętą w art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k.

W zaistniałej sytuacji należało uchylić zaskarżone postanowienie, a zainicjowane wnioskiem Ministra Sprawiedliwości i wszczęte przez Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postępowanie w sprawie uznania za nieważny wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 28 października 1949 r. w odniesieniu do W. G., na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, umorzyć.

